

Christian De Coninck

Dodensteeg

Houtekiet
Antwerpen / Amsterdam

© Christian De Coninck / Uitgeverij Houtekiet 2020
Houtekiet, Schaliënstraat 1 bus 11, b-2000 Antwerpen
info@houtekiet.be
www.houtekiet.be

Omslag Wil Immink Design
Foto auteur © Studio Dann
Opmaak Crius
ISBN 978 90 8924 816 9
e-ISBN 978 90 8924 817 6
D D 2020 4765 8
NUR 330

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission of the publisher.

Proloog

Dinsdag 17 december 1918

Kolonel Lode Pynaert had zijn drie medewerkers verzameld in de bibliotheek van het kasteel van Bernier: kapitein Jean-Philippe markies de Lavergnies, van het regiment Lansiers, luitenant Achiel Van Wezer, de rijkswachtofficier en luitenant Cyriel De Cruyenaere, de ordonnans van Pynaert.

Hij stond recht achter zijn bureau en keek de mannen aan.

‘Heren, we hebben een heftige tijd achter de rug. In juli 1917 werd ik van het front weggeroepen door de koning. Hij wou dat ik een moord op een jonge vrouw in Veurne onderzocht. Cyriel is mij naar daar gevolgd. Niet ver van deze plaats, meer bepaald in Houtem, op het hoofdkwartier, werd ik belast met de opdracht. Ik kreeg er carte blanche. Heel snel kruiste ik Jean-Philippe, die mijn raadgever en jurist werd en daarna kwam Achiel in het vizier die als gendarme het eerste onderzoek naar de moord had gevoerd. We vormden een ploeg, een sterke ploeg, waarmee we een aantal successen hebben geboekt.’

Pynaert pauzeerde even, lurkte aan zijn pijp en blies de wolk

de ruimte in. Hij keek zijn mannen een voor een aan.

‘We hebben de moordenaar van de jonge vrouw gevonden en aan het gerecht overgedragen. Toen kort daarna een aantal officieren verdween, werden we ook met deze opdracht belast. Dit brachten we eveneens tot een goed einde. We hebben tevens een aantal fraudeurs opgepakt, evenals een officier die goederen verduisterde en ze tegen woekerprijzen doorverkocht. Deze kleinere zaken waren het vermelden niet waard, maar we hebben toch ons steentje bijgedragen. Nog was ons geen rust gegund: we hielpen mee aan het verijdelen van een Pruisisch moordcomplot op onze vorst. En na 11 november hebben we hard gewerkt opdat het dagelijks leven in ons geliefd België opnieuw op gang zou komen. Toen een groot aantal Vlaamse soldaten woedend van het front thuiskwam, hebben we ervoor gezorgd dat de koninklijke familie veilig naar Brussel kon. De Belgische regering zat in nauwe schoentjes en heeft zich snel voor beraad teruggetrokken in het kasteel van Loppem. Gelukkig hebben ze daar een aantal maatregelen getroffen die de gemoederen konden bedaren.

Alles werkt nog niet naar behoren, maar er komt schot in de zaak. Vandaar dat ik gisteren van het kabinet van de koning ons demobilisatiebevel heb gekregen. Dit gaat in op zondag 22 december 1918. Op maandag 23 december 1918 zijn we dus geen militairen meer, maar burgers. Met uitzondering van Achiël, die opnieuw zijn taak bij de gendarmerie zal opnemen. Heren, na al die jaren kunnen we eindelijk opnieuw Kerstmis en Nieuwjaar vieren in ons eigen huis met onze familie. Dit betekent dat we hier onze laatste uren slijten. Daarom heb ik aan de keuken gevraagd om vanavond een speciaal diner te organiseren in de mess. We zullen er alleen zijn. Alle officieren zijn al vertrokken naar hun eenheden of naar Brussel. Ik weet niet hoe het met u zit, maar ik vertrek morgen naar Guînes

om mijn familie op te halen en dan reizen we verder door naar Brussel. Terug naar ons huis.'

Pynaert glimlachte. Hij was duidelijk tevreden, maar ook opgelucht dat die waanzin achter de rug was. Hij zou opnieuw zijn taak bij de politie opnemen.

'Heren, ik stel voor dat we proosten opdat zoiets niet meer moge gebeuren. Cyriel, laat de champagne maar aanrukken.'

'Tot uw orders, kolonel.'

De Cruyenaere liep naar de deur en deed teken aan de ober. De man kwam de bibliotheek binnen met een schotel waarop een fles Dom Pérignon en glazen balanceerden. Hij zette de plateau neer, ontkurkte de fles en schonk de glazen vol. Pynaert nodigde uit en iedereen nam een glas.

'Leve de koning! Leve België!'

Na de champagne loodste Pynaert zijn mensen naar de mess. De keuken had haar uiterste best gedaan en was erin geslaagd om de beste ingrediënten uit Frankrijk te laten overbrengen: ganzenlever, oesters, kreeft, lamsbout en een fijne biscuit als dessert.

De Cruyenaere zat naast Pynaert aan tafel en bekeek met grote ogen het rare wiebelende stukje vlees dat op zijn bord lag. Hij prikte erin en sneed er een minuscuul stukje af, nam het op zijn vork en stak het in de mond. Hij kauwde er een beetje op en slikte het snel door. Hij stak een groot stuk appel op zijn vork en at dat rustig op. Pynaert had het in de gaten gekregen.

'Lust je het niet?'

'Ik weet niet wat ik eet. Het lijkt wel een doorgekookte gelei.'

'Het is gebakken ganzenlever, Cyriel, in boter gebakken met appeltjes en geflambeerd met calvados.'

'Ah ja.'

'Als je het niet lust, hoef je het niet te eten.'

‘Ik ken het niet en ik moet aan de smaak wennen. Ik eet het wel op.’

Plots kwam een korporaal de mess binnen, ging naar Pynaert toe en salueerde.

‘Met uw permissie, kolonel?’

‘Ga uw gang, korporaal.’

‘Ik breng het marsbevel voor luitenant De Cruyenaere.’

Pynaert keek de korporaal en dan De Cruyenaere verbaasd aan.

‘Hier, korporaal,’ zei Cyriel. Hij nam het document in ontvangst en stak het snel in de binnenzak van zijn tenue.

‘U kunt beschikken.’

‘Tot uw orders, luitenant. Kolonel?’

Pynaert knikte.

‘Waar gaat dit over?’ vroeg hij aan zijn ordonnans.

‘Niets speciaals. Dit is niet voor mij. Ik heb aan een onder-officier beloofd dat ik zijn marsorder zou aannemen.’

De Cruyenaere stak een groot stuk lever in zijn mond en slikte het bijna onmiddellijk door.

Pynaert keek naar de Lavergnies en daarna naar Van Wezer, maar beide mannen schudden hun hoofd. Ze wisten blijkbaar ook niet waarover het ging.

Nadat het voorgerecht was afgeruimd, zei Pynaert:

‘Cyriel, geef mij dat marsbevel.’

‘Euh, waarom kolonel?’

‘Omdat ik het je vraag.’

‘Maar...’

‘Er valt niks te maren, luitenant. Tot 22 december ben je nog steeds mijn ordonnans. Geef mij dat marsorder!’

De Cruyenaere tastte in zijn zak en haalde het document eruit.

Hij bleef voor zich uit staren en gaf het aan Pynaert.

De kolonel opende en las het document.

‘Gelieve mij even te verontschuldigen, heren. Luitenant De Cruyenaere, volg mij maar.’

Cyriel stond op en volgde zijn kolonel naar beneden naar de bibliotheek. Eens de deur gesloten, wierp Pynaert het bevel in het gezicht van Cyriel.

‘Wat heeft dit te betekenen?’

‘Wat bedoelt u?’

‘Je hebt een marsbevel voor de kazerne van de karabiniers in Brussel, het zogenoemde Klein Kasteeltje. Ben je misschien van plan om in het leger te blijven?’

Cyriel wist niet goed wat te zeggen en staarde langs Pynaert door het raam naar de tuin.

‘Luitenant!’

‘Ja, kolonel, ik ga naar de karabiniers in Brussel. Ik moet daar tekenen om militair te blijven,’ zei De Cruyenaere heftig.

Pynaert schrok van de reactie van zijn ordonnans. Hij ging zitten in de sofa en deed teken aan Cyriel dat hij ook moest plaatsnemen.

‘Maar waarom?’

‘Kolonel, maandag gaat iedereen naar huis. U naar Brussel, naar uw gezin, Jean-Philippe naar zijn ouders en naar de universiteit, Achiel blijft hier en ik? Wat moet ik beginnen? Ik heb geen familie meer. Ik heb geen huis meer, ik heb niets meer. De enige plek waar ik kan blijven, is het leger.’

‘Je kan toch mee naar Brussel?’

‘Ik wil u niet tot last zijn, kolonel. U gaat opnieuw werken, u heeft uw gezin en dan zou ik er maar bijlopen als het vijfde wiel aan de wagen. Ik wil bewijzen dat ik voor uw dochter Antoinette kan zorgen. Wat zou ze van mij denken? Dat ze verliefd is geworden op een leegloper? Op een profiteur? Op iemand die leeft van haar familie? Nee, geen sprake van. Ik

wil zelfstandig zijn. In het leger kan ik bovendien promotie maken, wat toch ook niet onbelangrijk is.'

Pynaert wist even niet waar hij het had. Dit kwam onverwacht aan. Ergens begreep hij zijn jonge ordonnans wel, maar hij had gehoopt dat Cyriel met hem zou meegaan naar Brussel. Meer zelfs, hij was ervan uitgegaan.

'En weet Antoinette hiervan?'

De Cruyenaere schudde het hoofd.

'Ze rekende erop dat je naar Brussel zou komen.'

'Dat doe ik toch, kolonel. Daarom juist heb ik de kazerne in Brussel aangevraagd.'

'Juist, ja. Hoe heb je dat eigenlijk klaargespeeld?'

'Ik heb de secretaris van de koning aangesproken, die het er met de koning over had en de koning kan mij niets weigeren.'

'Je hebt wel lef.'

'Dank u, kolonel.'

'Dat was geen compliment, luitenant.'

'Dat had ik ook zo niet begrepen, kolonel.'

Pynaert zuchtte. Cyriel was die laatste maanden een volwassen man geworden. De stunteligheid en de naïviteit waren verdwenen. Hij was het kind-zijn ontgroeid.

'Ik dacht dat je bij de politie wou?'

De Cruyenaere keek Pynaert aan.

'Een mens heeft nu eenmaal niet te kiezen.'

'Hoezo?'

'Natuurlijk wou ik bij de politie, kolonel. Maar dat kan nog zo lang duren en die tijd heb ik niet. Ik moet eerst geld sparen en een huis zien te huren voor Antoinette. Dan pas kan ik kijken wat ik verder doe met mijn leven.'

'Normaal is het wel anders: eerst kijken wat je met je leven wil doen, dan werken en sparen, dan een huis vinden.'

'De omstandigheden zijn nu eenmaal anders.'

‘Als het dat is wat je wil, tja, dan wens ik je veel succes.’

‘Natuurlijk is dat niet wat ik wil, maar het gaat nu niet anders.’

Pynaert keek De Cruyenaere aan.

‘Luister, Cyriel, ik begrijp dat je op je eigen benen wil staan en dat je bij Antoinette wil komen aankloppen als iemand die werk heeft en die voor zijn gezin kan zorgen. Dat is heel eerbaar, maar de oorlog heeft nu voor een totaal andere situatie gezorgd. Het is niemands schuld, behalve dan die van de Duitsers, dat je ouders werden vermoord, je huis werd vernield en dat je geen familie meer hebt. Die zaken begrijpt iedereen, ook Antoinette. Ik begrijp dat ook. Ik ken je nu al vele jaren. Ik weet dat je een oprechte en hardwerkende jongen bent. Ik denk dat Antoinette niemand beter kan vinden als echtgenoot en vader voor haar kinderen. Ik weet ook dat ik niemand beter kan vinden voor het politiewerk. Je hebt het in je. Je hebt inzicht. Je neemt initiatief. Dus, Cyriel, denk erover na. Je kan met mij mee naar Brussel, je kan bij ons wonen tot je een plaats voor jezelf vindt. Ik kan je helpen aan een baan bij de politie, daarvan ben ik overtuigd. En zo zal je Antoinette vaak kunnen zien. Geloof me, het huis is groot genoeg. Je kan er volledig zelfstandig wonen.’

De Cruyenaere had zijn handen in elkaar gevouwen en staarde naar de vloer.

‘Ik zou het erg vinden mocht je nee zeggen. Ik zou je, denk ik, missen,’ bekende Pynaert.

Cyriel keek de kolonel aan en glimlachte.

‘Echt waar, kolonel, zou u mij missen?’

Pynaert knikte.

‘Op wie zou ik anders moeten foeteren?’

‘Ik wil jullie niet tot last zijn,’ probeerde Cyriel nog eens.

‘Dat ben je niet, Cyriel,’ zei Pynaert en stak zijn hand uit.
‘Wat doe je?’

De Cruyenaere schudde de uitgestoken hand.

‘Dank u, kolonel.’

‘Maar als ik je ooit voor het huwelijk betrap op de kamer van Antoinette, dan verzeker ik je dat ik je eigenhandig een rammeling verkoop die je de rest van je leven zal herinneren.’

‘Ziet u wel? Het begint al.’

Pynaert gaf De Cruyenaere een slag achter op het hoofd.

‘Dat heb ik nu echt niet gemist. Maar wat met het marsorder, kolonel?’

‘Geef maar hier.’

Ze gingen samen naar de mess.

‘Eindelijk,’ zei de Lavergnies, ‘we hebben nog steeds honger.’

‘We kunnen verder eten,’ zei Pynaert en stak het marsbevel in de tenue van de Lavergnies.

‘Laat dat annuleren op het opperbevel. Luitenant De Cruyenaere demobiliseert samen met ons.’

‘Tot uw orders, kolonel,’ antwoordde de Lavergnies, en keek Pynaert vragend aan. Die ontweek de blik.

Het eefstijfn duurde tot laat in de nacht. De wijn vloeide royaal en het waren vier dronken mannen die naar hun kamer waggelden.

I

Zondag 22 december 1918

Het was nog vroeg in de ochtend, toen het konvooi zich op gang trok. Pynaert bestuurde een legervrachtwagen. Alle bezittingen van de familie waren erop geladen. Naast hem zat zijn zoon Norbert. Achter hen reed Cyriel met een auto van het opperbe-

vel. Naast Cyriel zat Antoinette, terwijl Emilie op de achterbank had plaatsgenomen. Cyriel volgde rustig de vrachtwagen voor hem. Het beloofde een lange rit te worden. Jean-Philippe de Lavergnies had het transport geregeld. De vrachtwagen en de auto waren van het merk Panhard, een Franse constructeur die tijdens de oorlog het Franse leger had voorzien van gemotoriseerd vervoer. Op hun beurt hadden de Fransen het Belgisch leger er rijkelijk mee uitgerust. Pynaert had toestemming van het opperbevel om de voertuigen te gebruiken. Meer nog, hij had de kans gekregen om de auto waarmee Cyriel reed, over te kopen van het leger. Met dank aan een tussenkomst van de Lavergnies. Daardoor was Pynaert nu waarschijnlijk een van de weinige Brusselaars die een eigen auto bezat.

De vrachtwagen zou worden teruggebracht naar het Klein Kasteeltje.

De Lavergnies had ook gezorgd dat ze konden overnachten in Gent voor ze op 23 december in Brussel zouden aankomen.

Ze hadden geluk met het weer. Het was zo'n zes graden en de regen bleef uit, op af en toe een klein buitje na.

Pynaert was wel wat ongerust. Hij wist dat de Duitsers verschillende huizen hadden opgeëist in Brussel, waaronder het zijne. Estafettes van het leger waren na de wapenstilstand onmiddellijk het land afgereden om de schade op te nemen en het opperbevel in te lichten. Tijdens zo'n missie naar Brussel had Pynaert een lansier naar zijn huis gestuurd. De korporaal leverde een niet zo prettig bericht af. Het huis was bezet geweest. Er was blijkbaar geplunderd, maar al bij al viel de schade mee. Het was vuil, maar alle ramen stonden er nog in en ook de meubels waren niet beschadigd. Dit stelde hem enigszins gerust, maar aan de andere kant wist hij niet wat er was gestolen. Ze hadden tijdens de vlucht wel alle waardevolle spullen meegenomen, zoals het zilveren bestek, de juwelen